

Enfaldig
rådstugu-predikan,
hållen för Norrköpings
högädle magistrat, uti
S...

Sundelius, Hans Olof,

1700-1829 73 Nbq Br. 1793

National Library
of Sweden

1793.

Teol.
Bred.
Fyll.
(B.)

1700-1829

J. E. N.

Enfaldig

Nådstugu-Predikan,

Hållen för

Norrköpings Sögäde Magistrat,

Uti

S:t Olai Kyrka

Den 27 Febr. 1793,

Och på allmen Begäran til Trycket lemnad

Af

HANS OLOF SUNDELIUS,

Adjunct wid Stads-Församlingen i Norrköping.

NORRKPING,

Tryckt hos Ad. Fr. Raam, genom Factoren Jonas Lötström,

1793.

Billad til Tryekning.

Linköpings Dom-Capitel
den 14 Junii 1793.

På V. Consistorii vägnar,

Ragn. Nicolai,
G. L. Lektor.

Åh! gifwe Eder Gud sin nåd,
At I här rättwist dömen!
Han främje Edre goda råd,
At I Er pligt ej glömmen!
Den högste Domarmagten här,
Upplyse Edre sinnen,
At Lag må hållas fjärr och när,
Och rätt sin framgång winna!

Detta är vår gemensamma önskan för Eder, I denna Stadens Dö-
mare, i Fadrens, Sonens och Den Helige Andes namn; Amen.

Ingång:

Sök dig upp ibland Folket redlige Män, de som fruck-
ta Gud, sansfärdige och hata girigheten, de som al-
tid måga döma Folket.

Sådant war det råd hwilket Prästen Jethro i Midian gaf sin Måg
Moses. Han fann Domare-Ämbetet öfwer hela Israél nog widsträckt;
ja, omösslit för honom ensam at bestrida. Af denna anledning tilltalar han
honom således: Sök dig upp ibland Folket redlige Män ic. 2 Mos.
Bok. 18: v. 21, 22.

Gunda förnustet öfvertygat och fullkomligt, at intet Samfund kan sty-
ras eller åga bestånd, så wida de Ledamöter icke äro indelte i wisba Clas-
ser och Ämbeten. Denna indelning lägger grundwalen för de lycksalighet.
En magtågande Konung är nödwändig för et Folk. En Konung, (en
rättwis Konung) Den på stolen sitter til at döma, han förstingrar alt
argt med sin ögon. Ordsp. 20.

Religions Förswarare, eller Präster, kunna ej umbäras. Gudalårans
bespottare, dese nymodige selswåldingar; ledde af tidehwarfswets nycker, må
blindwis bestrida denna heliga sanning; Men farwål med lycksaligheten, då
Religionen trampas under syndares fötter. Jag wet icke något Stånd som
den ej räcker en hjälpsam hand.

Krigsmannen måste med en wåpnad arm förswara sin och Rikets
heder; Domaren Rättwisans framgång. Dese, flere at förtiga, äro alla
betydliga och högst nödwändige Ämbeten, det ena mer och det andra min-
dre; men tillfället ålägger mig endast at fästa min uppmärksamhet wid det
sidstnämnda.

Gud hafwer satt Domare ibland Folket för at waka öfwer Lag och rätt. 5 Mos. Bok. 16. Rättrådighet måste nödwändigt wara deras ögnanärke; eliest förwatta de ej sina Ämbeten redliga; och kallas med skäl egenyttige, samt orättrådige Domare. Olyckligt det Samfund, som antingen äger de sednare eller aldeles inga. I båda fallen, huru ömkligt, huru beklagansvärdt är icke det tillstånd. Där nyttjar den mäktige opåtald den så kallade tagrätten, då uslingen förtryckt suckar förgäfves. Där trampas Rättrövisan af Misådådare. Där segrar Lasten, då Dygden gråter förgätd. Hvem skulle då ej önska Människoflägdet rättrådige Domare?

Prästen Jetho beskref egenkaperna hwilka borde finnas hos de män som Moses skulle utse till Domare öfwer Israél. Jag förenar mig med honom på denna stunden — Men — Du Öfwerste Domare, som en gång skall döma oss alla i Din härlighets uppenbarelse! Gif mig nåd at, enligt mitt Ämbete, kunna tala sanning utan fruktan! Herren höre min ödmjuka bön: Sader war ic.

Texten: 5 Mos. Bok. 1: 16, 17.

Förhörer edra Bröder; och dömer rätt mellan hwar man och hans broder och främlingen. I Skolen ingen person anse i domen; utan Skolen höra den litla så wäl som den stora, och icke hafwa försyn för någon Mäns person; ty Domsämbetet hörer Gudi till. Om någon sak warder eder för swär, den låter komma till mig at jag må den höra.

Votum: Gif at ditt ord oss ic.

Exordium.

Förhörer edra Bröder; och dömer rätt mellan hwar man och hans broder och främlingen.

Rättrövisan är helig. Den leder icke sitt ursprung från någon ändlig warelse; nej, ifrån den odödlige Guden. At wara rättwis, det är at likna Herren den Högste. Wi kunna aldrig söka högre efterdomen. O! I förs disse Domare! hwilka Herren hafwer satt till at döma Folket uti sitt ställe; huru högt förbundne ären I icke at lägga denna sanning på edre hjertan: Förhörer edre Bröder och dömer rätt.

Det är i dag mig blifwit ansöktrodt at tala inför Norrköpings Stads Högådle Magistrat. Wäntan ingen lärdom af den, som behöfwer lära siff.

seff. I ären upplöste; och jag talar tjenligare, som I weten, för den en-
faldigare hopen. Men — jag påminner mig, at om den wise ei tar-
war undervisning, kan han dock understundom tala och behöfwa påminnelse.
Det är således icke en gammal och fructlös wana; utan Religion och pligt,
som i dag lägga mig denna Moses warning på tungan: Förhörer edre
Bröder och dömer rätt. Af denna anledning skole wi på en liten stund
syfelfätta wår andagt med detta

Betræktelse: Ämne:

En Christlig Magistrat som dömer rätt.

Votum: Mitt tal det falle så, at jag kan det försvara;
Nyttig ord ej gå, ej af min mun utfara;
Men när jag tala bbr
Hjelp at jag talar rätt!
O! Jesu, tungan rör
Och lär det bästa sätt — Amen!

S. 3.

Moses seck det rådet af sin Swärfader: at han skulle sätta sådana
Mån till Domare som fructade Gud. En Christlig Magistrat som
dömer rätt leder ock sina domslut ifrån samma Heliga ursprung. Salo-
mo, den store och wise Domaren, kallar Gudsfruktan wisbetens begyn-
nelse. Ordsp. 9: 10. Utom denna egenkapen är ock all wår försarenhet,
all wår upplösning en galenskap, allå wåra göromål icke annat än synd.
Wi hafwe då mera afseende på egne fördelar än andras bästa, när ej
Religionen får styra wåra hjertan. Fåfångt wånte wi at jen ogudagtig
Domare afhåller sig ifrån at wrånga rätten, om det står i hans magt.
Han är döf för rättwissans röst, emedan han uti sitt ogudagtiga tillstånd
förglömmet, at Gud är en rättwis Domare som straffar det onda. Han
låter icke rätta sig med beweckliga skäl ur Skriften, emedan de hjerta är
fallnadt, ja, förhårdadt för Gudalårans heliga sanningar. Han må liknas
wid Den Domaren som bodde i en Stad, hwilken icke fructade Gud,
ej heller hade försyn för någon menniska. Luc. 18. Huru missbrukade
icke denne sitt dyra Ämbete. Han hade ej försyn för någon Menniska.
Han ansåg alla andra så wida under sig, at han med en sjelftagen myndig-
het trodde sig kunna göra hwad helst han behagade. Han war en förnäm
Wäldswärkare, som opåtald trampade den heliga Rättwisan under sina föt-
ter. Han war en förnäm Wäldswärkare som utan motstånd skadade sina
rins

ringare likar. Han war en förnäm Wäldswärkare, som fräckt bespottade Religionen. Han war en fructlad; men hatad Lagskipare. †

O! I alle Gudsdagtige Domare, med mera, eller mindre rättighet at wrånga rättvisan! I, som inföwen edre hjertan för all dygd och Christens dom! Kommen dock ihog at straffet wakar öfwer eder. Kommen ihog at den Guden, hwars lära, hwars råd och befallningar I förgåten, är rättsfärdig i alla sina gjärningar som han gör; Han dömer och lönar hwar och en efter som han förljent hafwer. — Olyckligt det Samsund, som måste klaga med en Salomo: Jag såg under Solene Domaresäten; där war et ogudagtigt wäsende; och rättwisans säte; där woro ogudaglige. Pred. 3: 16

Men tusendefallt lyckligt, om det äger denna öfwertygelsen: Wi hafwe gudfructige Domare, de där icke wrånga rätten. Hwilket hedrande kännetecken på et Domaresäte; på en Christlig Magistrat!

S. 4.

Moses skulle utwåla Domare som woro Redelige Män. En Christlig Magistrat som dömer rätt, bör således bestå af Ledamöter som äro redliga. En Redlig Man kalle wi den som handlar enligt et godt Samwete mot hwar och en; som uppförer sig i ord och gjerningar såsom han täncker i hjertat. Så älskansvärde och gagneliga sådane menniskjor äro icke bland oss; så förhållige och skadande äro ock de som sakna denna berömliga egenskapen. At icke wara redlig, det är at wara en hycklare, eller efter wårt allmänna talesätt, en skålm. När har man sett en sådan uppföra sig ärbart mot sine medmenniskjor? Nej — en oredlig Ambetsman förwaltar icke troget sin syssla. Icke handlar den bedräglige Uppbörsmannen redligt mot Kronan; Den girige och otrogne Prästen mot sina Hjädrare; Den penningfala Antöraren mot sitt förrädda Fosterland, eller den swetfulla Domaren mot sina Parter.

En redlig Domare älskar Sanningen och bekrämsar des framgång. Men mången torde dock ty wære finnas som med orättwist förlorade saker nödgas at taga astråde från Domstolen under denna klagan: at, Sanningen faller på gatan och redlighet kan icke komma fram. Es. 59: 14. Besinnen detta nogga alla I orättwisse Domare som styggens wid rätten och förwänden alt det redligt är. Mich 3: 9. Besinnen at Herren som ransakar hjertat och pröfwar njuwar, skall omsider upptäcka eder fallshet; om I än ägen förmåga at, med et djupsinnigt och fint förwändande af Lagen, dölja den för menniskor. Besinnen den sanningen: at, Herren låter

läter den redlige wäl gå; Ordsp. 2: 7. Men bäska, at af den Högssta Domaren på sidsa wedergällningsdagen så höra denna ewigt fördomandes förebräelsen: Det är icke redligt som du gjort hafwer: 1 Sam. 26: 16.

Men — J råttvådige Domare! som följn det goda, det obefläckade sanmwetets röst! Skulle den blinda och otacksamma werlden icke se, eller willia belöna eder dygd, eder redlighet; så weten, at den Gudn som ser menniskjors tankar och anmärker deras minsta gjerningar, skall en gång, i följd af sin rättfärdighet, belöna eder uppenbarligen. Ja, då j tröttnade lemnen ett swårt och farligt ämbete; då j förbyten domstolen i grafwen, skall följdenn af denna sanning blifwa eder en dyr ärsättning: at, de som redeliga för sig wandrat hafwa, komma till frid och hwiilas uti deras kamrar. Es. 57: 2.

S. 5.

Moses seck ej taga dem till Domare öfwer Israelitiska Menigheten, som icke hatade Girigheten. Ledamösterne i en Christlig Magistrat, som dömer rätt äro ej heller girige.

Girighet är en omächtig och utomordentlig begärelse efter penningar och ägodelar, utan asseende på en wärkelig nyttas befrämjande. Detta omättliga begär at samla jordiska skatter, är en af de största dårskaper, en af de skamligaste laster för menniskligheten. Menniskjor, intagne af denna böjelsen äro på det högsta onyttige både för sig sjelfwa och andra. De äro onyttige för sig sjelfwa; ty de kunna ej njuta detta lifwets behag, som Gud i sin wändeliga godhet förunnat menniskjorslägtet. En fullkomligt girig wägar knapt sofwa; han äter och dricker mycket hushållsagtigt, och halfgräter wid den minsta, fast nödwändig utgift. De äro skadliga för sig sjelfwa; ty de sälja sin Himmelska lott för den jordiska. Judas befrämjade en orättmätig sak till sitt eget ewiga förders för 30 Silfverpenningar, eller, efter wårt nu warande Swenska räkningsätt, 5 Riksdaler. O! en dyr förlust för så liten winning. Jag wet ej huru wida en sådan Summa nu för tiden skulle förflå, eller en gång mottagas af en girig Förrådare.

Detta är en frestelse hwarmed den orättfärdige i synnerhet ansätter Dommars och Advocaters hjertan. Men en rättskaffens Domare, som ledes af Religion och den pligt hans dyra Ed honom förestafwat, äger nog styrka at afflå et sådant otillbörligt anbud. Han ser icke på penningen; utan på sin skyldighet. Han skrifwer ej Urslaget med den ena och tager mutor med den andra handen. Han befrämjar owäldigt Rättwisans sak. Han glömmmer aldrig denna hotelsen, utgången från den ewiga Sanningens mun: Förban

bannad ware den som tager muror, at han en oskyldig blods själf
 slå skall. 5 Mos. 27: 25.

O! J, Domare! J warden kallade Gudar på jorden. J sitten uti
 Herrans ställe at döma menigheten. J hafwen Lagens styrka i edre händer.
 J kunnen rikta des kraft lika som Himlarnes Behårfkare sina Ljtwiggar.
 Men använden den aldrig till eskuldens oförrättande och skada. Låten ej
 det bedrägliga Guldets dunkla, dock behagliga, klang göra edre öron döfwa
 för Sanningens röst. Låten ej des blanka sten göra eder skumögda då J
 skolen låsa Rättwisans Bokstäfwer: Du skall icke taga muror; förey
 muror förblinda de seende och förwända de rättfärdigas saker. 2 Mos.
 23: 8. Låten ej fattige företyckas, Ankors och Faderlösa Barns tårar
 fructlösst rinna för edre fötter; ty dese tårar tillika med den orättfångne
 penningen skola, ehuru stridige de äro då de utsås, likwäl, framdeles förena
 sig, för at uppwärå med dubbla förbannelse-fructer. Sådane exempel äro
 ej owanlige. Huru mången girig Domare, som på sitt samwetes bekoft-
 nad lagt under sig stora egendomar, har dock icke dödt i elände och fattig-
 dom. Huru mången sådan har icke i flere år under et synbart hämdestraff
 fått pligta för sina synder. Hwilket fasetig stund för honom, då han må-
 ste lemna detta jordiska. Åh! min Gud! huru skall icke den orättwist för-
 hwärswade egendomen blifwa en tung sten på hans bristande hjerta! O!
 mer än dubbelt olycksfälg! Kanste du ock föriorat Himmelens oförgångelige
 skatter.

S. 6.

En Christlig Magistrat, som dömer rätt, har icke asseende på
 personen. J skolen ingen person anse i domen; utan skolen höra den
 litla såsom den stora, och icke hafwa försyn för någon Mans per-
 son, talar Moses i w. 5. Text.

Rättwisån bör wara för alla. Hon är ännad lika för Konungen och
 tiggaren. Detta är en följd af våra mensklige rättigheter, skänkta i ka-
 pelsen fastän kränkte af oss sjelwa. Ofta torde dock en Domare af feghet
 och främsta, eller egennytta, glömma denna ewiga sanningen. Beklagli-
 gen sannas på sina skällen det gamla ordspråket: De små tjuftwarne häns-
 gas; men de stora få gå. — Djerf framträder för Domskolen en Man
 med ett stort namn, stora titlar, mycket guld, många ägodelar, etc
 höge utseende, och måste hafwa rätt. Snäst förastad, nedslagen och mod-
 fald står utlingen på den andra sidan, och måste hafwa orätt. Så går
 det inför en orättrådig Domstol. Så dömer den af girighet, eller menni-
 skje

skofruktan intagne Domaren. Han liknar en Pilatus, som af rödsla för Folkets hot och Kejsarens vrede, dömden den oskyldige Jesum till döden. Men en Christlig Domare, som dömer rätt, låter icke truga sig genom myndiga magtspråk. Han håller den lägres rätt lika helig som den högres. Han anser ingen person i domen — Han hämnas icke heller på sina ovänner, gömd under rättwisans mantel; Nej han låter ärligheten uti allting tala. — Olycklige de Lagstipare som ej få detta hedrande vittnesbörd. Deras utslag skola förbannas af den rättwisa Menskligheten; om de än afsjades på sjelfwa Thronen. Olycklige, om de få uslingarnes suckar öfwer sig — Olycklige, om de få denna Klagowisan för sin räkning: Dock huru länge wiljen I den godas sak förwända? Med wäldsamhet och tyranni förtrycka den elända? Den fattige han lider nöd: Den rike det fördragtar; Den faderlöse går om bröd och ingen det betraktar.

S. 7.

En Christlig Magistrat, som dömer rätt, besittar sig ock om inbördes enighet.

Enighet är en ibland de fastaste grundpelare som uppehåller et Medborgligt Samfund. Hufvudsakliga kännetecken på et lyckligt Folk? Wår Gammaldags åra! Huru ofta ha swa icke Swea Barn med särade hjertan begråtit; och kanske ännu begråta din saknad. Olycklige wi den stund ej enighet råder i wåra allmänna tänkesätt. Enskildta affigter kunna wäl för några winnas; men en allmän undergång läser ej undvikas. Exempel torde icke wara så långt borta, som bewisa den sanningen i sednare tider: At hwart Rike som söndrar sig emot sig sjelft, det warder förödt och hus faller på hus. Luc. 11: 17. Så förhåller det sig ofta i det stora, det hela; ej sällan i det mindre. Sådane nidningar torde finnas både i högre och lägre Stånd, hwars hufvudaffigter endast syfta på at upprigla den ene mot den andra; at motsäga och fullkasta sine Medbröders förnuftiga rådslag och kloka affigter; at besträmja och understödja myndige galenskap — Kanske ock, för at synas.

Med trygghet wägar jag högtidligen förklara: at en Magistrat, som består af sådane Ledamöter, sällan, eller aldrig dömer rätt.

S. 8.

Fällfallet ger mig fullkomlig rättighet at ock tala et ord till eder I Ad vocater! I, Lagloke Mån! I, som skolen uttöra andras saker. O! wiljen ej edre insigter och förtroende till missbruk, till nästans skada och utars
man

B

mande. En wis man har fordomdags liknat twänne falska och orättrådiga Advocater, som hästigt trätte inför Rätten, wid en sak, hwars skänglar i sammanklippningen tyckas stada hwaramman; men som dock för ena sig at förderfwa hwad som kommer dem emellan. En egemyrttig Advocat, som med wilsa, genom onödiga, förwillande och hoparbetade omswey drager ut på tiden med folklara sakers afsörande, liknar jag wid en Läkare som länge håller säret öppet, sjukdomen wid magt, för at winna så mycket större arfwede. O! nej, handlen upriktigt mot edre likar. Handlen så, at ej bedragas förbannelser i dödsstunden må neka eder denna Jobs eskattbara tillridsställelse: Mit samwete gnager mig icke för alla mina lifs dagar. Jobs 27: 6.

S. 9.

Et råd, et ömt warningsord til eder I Edgångare! I som med edert wittnande skolen lemna sakerne ljus och dag! Torde hända at jag på denna stunden talar til någre sådane. Besinnen at I stån inför den Högste Gudens ansigte. Besinnen at I där sårten edre odödlige själar i fråga. Men, Ewiget Rättfärdige Gud — mitt hjerta bäsvar! och mine ögon wilsa flyta i tårar, då jag besinnar huru kallt wår Samtid anser detta farliga gördmål. Jag tror wisst at många menedare finnas. Jag tror säkert at wi ej behöfwe leta mycket efter sådane, som för någre plåtar icke skulle frukta at göra enom ogudaktigom bistånd och warda et wrängt witne, 2 Mos. 23: 1; at för någre små jordiska förmåner bortfälla sin himmelska arfwedel. Men — bäswen — bäswen för edert olycksaliga öde. Sen dese menedare med samwetsmasken i sina sönderlitna hjertan. Betrakten dese borttrånande, dese gulbleka, dese utmårglade wareser, som under en mörk upsyn ragla til grafwen; förmodligen ock til helfwitet. Du skall icke, heter det, swärja dig men; utan skall hålla Herranom din Ed. Math. 5: 33. Men, om I bedårade af werlden och djefwulen skullen glömma detta wigtiga rådet; så weten: at den samme Guden, hwars wånskap och nåd I här för timliga orsaker med wilsa affagt eder, skall ock sjelf en gång högtidligen upfåga eder den samma, då han kommer i sin härlighets uppenbarelse. Jag skall göra dig lika som du gjort hafwer, at du föragrade eden och bröt förbundet. Hes. 16: 59.

S. 10.

Jag wänder mig slutligen närmare til Dig Du denne Stadens Christeliga Magistrat. Med den öfwerlygelsen at Du ömt fullbordar din dyra pligt helsar jag dig på hela denna Stadens wågnar: Frid och

och wälsignelse ware dig i alla dina görömål! Med denne öfwertygelse
lyckönste wi och den Rättsökande at winna sin billiga åstundan. Med den-
na öfwertygelse lyckönste wi Lutan och den Saderlöse at icke gråta sås-
fångt inför eder. Med denna öfwertygelse lyckönste wi den Fattige, at kunn-
na se sin lilla egendom försvarad mot en mächtig intråktares wäld. Med
en sådan öfwertygelse skulle och alla redliga menniskor medborgeligt glada kunn-
na läsa denna Öfwerkriften på Norrköpings Rådhus:

Sår sitter

En Christlig Magistrat

Som dömer rätt.

N M E N.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Das Jahr

1711

Den 2ten

Januar

